

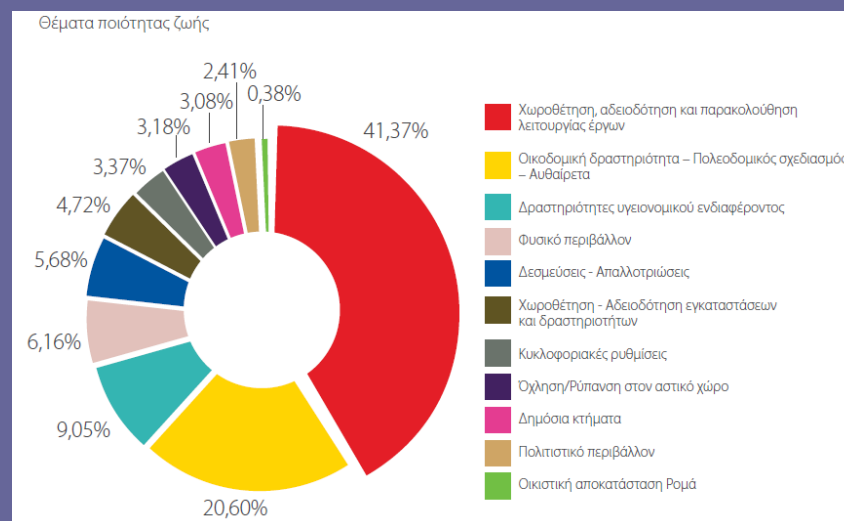
Η προστασία της άγριας ζωής και των περιοχών Natura μέσα από την εμπειρία του Συνηγόρου του Πολίτη

Αντωνίνα Παπαθανάσογλου

*Ειδική Επιστήμονας στον Συνήγορο του Πολίτη,
Δικηγόρος, MSc ΕΜΠ*

Ο ρόλος του ΣΤΠ

- Διαμεσολάβηση μεταξύ πολιτών και δημοσίων υπηρεσιών με στόχο την καταπολέμηση της κακοδιοίκησης – ν. 3094/2003.
- Ο κύκλος Ποιότητας Ζωής έχει ως κύριο αντικείμενο τη διερεύνηση αναφορών με θέματα που αφορούν στο περιβάλλον, στην πολεοδομία, στη χωροταξία, στα δημόσια έργα και στον πολιτισμό.

Ο ρόλος του ΣτΠ

- Εξετάζει ατομικές διοικητικές πράξεις ή παραλείψεις των αρμοδίων υπηρεσιών.
- Γνωμοδοτικές αρμοδιότητες.
- Δυνατότητα διαβίβασης της υπόθεσης για πειθαρχικό έλεγχο.
«Αρνηση λειτουργού ή υπαλλήλου ή μέλους διοίκησης να συνεργασθεί με τον Συνήγορο του Πολίτη, κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα παράβασης καθήκοντος, για δε τα μέλη διοίκησης λόγο αντικατάστασής τους. Αν κατά την έρευνα διαπιστωθεί παράνομη συμπεριφορά λειτουργού, υπαλλήλου ή μέλους διοίκησης, ο Συνήγορος του Πολίτη διαβιβάζει την έκθεση στο αρμόδιο όργανο και μπορεί να προκαλέσει την πειθαρχική δίωξη του υπαιτίου ή να προτείνει τη λήψη άλλων μέτρων, αν ο υπαίτιος δεν υπόκειται σε πειθαρχικό έλεγχο (ν. 3094/03 αρθρ. 4 παρ. 11)».
- Δυνατότητα διαβίβασης της υπόθεσης στον αρμόδιο εισαγγελέα.
«Λειτουργός ή υπάλληλος ο οποίος αρνείται να συνεργασθεί με τον Συνήγορο του Πολίτη με σκοπό να παρακωλύσει ή να αποτρέψει τη διεξαγωγή έρευνας, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών. Η ποινική δίωξη ασκείται μόνο εφόσον υποβληθεί σχετική έκθεση από την Ανεξάρτητη Αρχή προς τον αρμόδιο Εισαγγελέα... Αν προκύψουν αποχρώσεις ενδείξεις για τέλεση αξιόποινης πράξης από λειτουργό, υπάλληλο ή μέλος διοίκησης, ο Συνήγορος του Πολίτη διαβιβάζει την έκθεση και στον αρμόδιο εισαγγελέα. Για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού, αν κριθεί ότι παρίσταται ανάγκη παρέμβασης της αρμόδιας δικαστικής αρχής ή άλλης δημόσιας υπηρεσίας ή φορέα, ο Συνήγορος του Πολίτη διαβιβάζει σε αυτούς σχετική έκθεση (ν. 3094/03 αρθρ. 4 παρ. 10 & 12)».

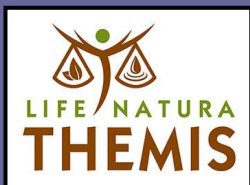
Ο ρόλος του ΣΤΠ

- Ο Συνήγορος του Πολίτη συντάσσει ετήσια έκθεση, στην οποία εκθέτει το έργο της Αρχής, παρουσιάζει τις σημαντικότερες υποθέσεις και διατυπώνει προτάσεις για τη βελτίωση των δημοσίων υπηρεσιών και αναγκαίες νομοθετικές ρυθμίσεις.
- Δύναται να επιληφθεί υποθέσεων αυτεπαγγέλτως.
- Εισηγείται για τη βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου προς τους αρμοδίους Υπουργούς.

Τρόπος εξέτασης των αναφορών

- Εξετάζονται:
 1. Το γενικό νομοθετικό πλαίσιο με βάση τις καταγγελλόμενες επεμβάσεις/ υποβαθμίσεις.
 2. Το ειδικότερο προστατευτικό καθεστώς της περιοχής (πχ. κήρυξη έκτασης ως προστατευόμενης, δασική έκταση, αρχαιολογικός χώρος κλπ).
 3. Η περιβαλλοντική υποβάθμιση επιμέρους στοιχείων της φύσης (πχ. ρέματα, υδροβιότοποι, αιγιαλός) ανεξαρτήτως της διοικητικής αναγνώρισης – οριοθέτησής τους, σύμφωνα με τις ισχύουσες προστατευτικές περιβαλλοντικές διατάξεις.

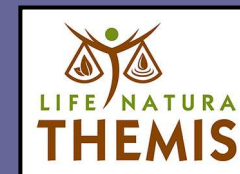
Στόχος

Αποκατάσταση και προστασία του
περιβαλλοντικού αγαθού.

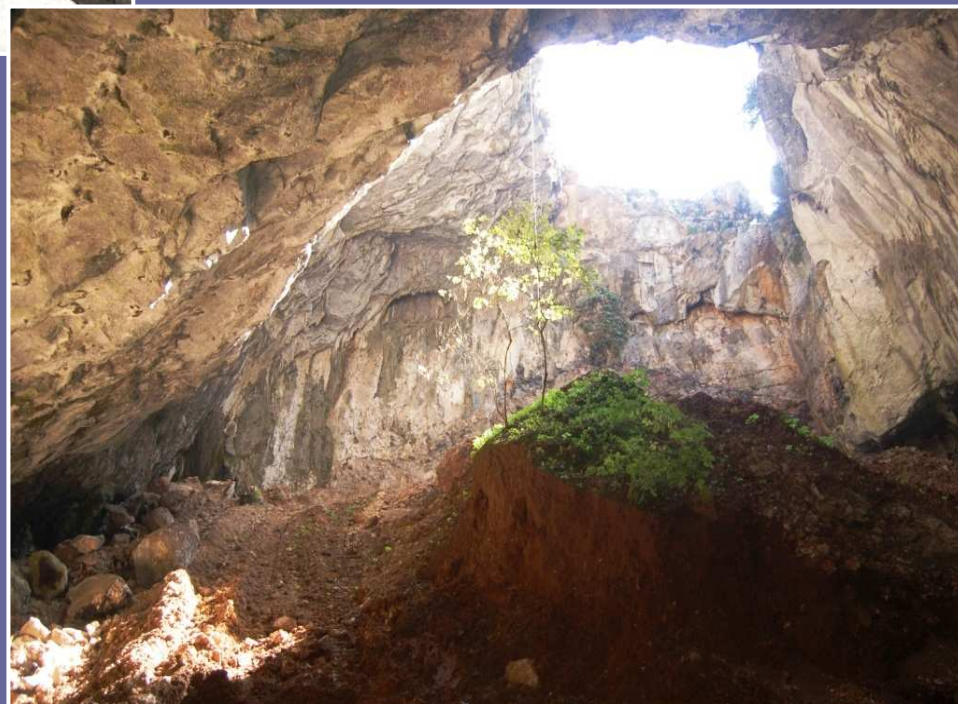
ΠΔ 148/2009 ?

- Από τις αναφορές που έχουν κατατεθεί στον ΣτΠ προκύπτει ότι οι υπηρεσίες δεν εφαρμόζουν το ΠΔ στις περισσότερες των περιπτώσεων.
- Εφαρμογή παρατηρείται (συνήθως) για τις περιπτώσεις ανεξέλεγκτης διάθεσης αποβλήτων.

Αγία Άννα

- Περιβαλλοντική υποβάθμιση **σπηλαιοβαράθρου**, βάθους 25 μ., στην Αγ. Άννα Βοιωτίας, το οποίο είχε μετατραπεί σε ΧΑΔΑ.
- Κατά τη αρχική αυτοψία του Συνηγόρου το 2013, διαπιστώθηκε έντονη περιβαλλοντική υποβάθμιση, καθώς ο χώρος χρησίμευε για πολλά έτη, ως τόπος απόθεσης των απορριμμάτων της κοινότητας. Από τον οικισμό μέχρι το σπηλαιοβάραθρο είχε διανοιχθεί χωματόδρομος που στόχευε στη διευκόλυνση της κίνησης των απορριμματοφόρων. Μετά από τη διαμεσολάβηση του Συνηγόρου, ξεκίνησαν οι διοικητικές διαδικασίες για τον καθαρισμό του χώρου.
- Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας το 2014 εξέδωσε απόφαση λήψης μέτρων πρόληψης περιβαλλοντικής ζημίας και αποκατάστασης χωματερής από το Δήμο Λεβαδέων, κατ' εφαρμογή του πδ 148/2009, εν συνεχεία δε ο Δήμος Λεβαδέων, προέβη στις αναγκαίες ενέργειες και δαπάνες σε συμμόρφωση με αυτήν.
- Κατόπιν της δεύτερης αυτοψίας της Αρχής (2016), και της τελικής ενημέρωσης εκ μέρους του Δήμου Λεβαδέων (Ιανουάριος 2017), επιβεβαιώθηκε η ολοκλήρωση εργασιών αποκατάστασης του σπηλαιοβαράθρου με την ορθή απομάκρυνση των αποβλήτων από το εσωτερικό του, καθώς και η τοποθέτηση δεξαμενής πυρόσβεσης και περίφραξης, ως επιβεβλημένων προληπτικών μέτρων.

Πλανητέρο – Πηγές Αροανίου ποταμού/ Ιδιωτικό Δάσος

- Μέρος της έκτασης του εν λόγω δάσους ανήκει στη Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ με κωδικό GR2320013 και ονομασία «Όρος Χελμός (Αροανία – Φαράγγι Βουαραϊκού και Περιοχή Καλαβρύτων», ενώ το σύνολο της έκτασης ανήκει στον «Τόπο Κοινοτικής Σημασίας» με κωδικό GR2320002 που στη συνέχεια κηρύχθηκε ως Ζώνη Ειδικής Διατήρησης (ΖΕΔ - Special Protection Area) με την ονομασία «Όρος Χελμός & Ύδατα Στυγός».
- Οι πηγές του Αροανίου Ποταμού έχουν χαρακτηριστεί ως Τοπίο Ιδιαιτέρου Φυσικού Κάλους (ΑΤ1011017) και σύμφωνα με τις καταγραφές στο σύστημα «Φιλότις» η κατάστασή του έχει χαρακτηριστεί ως υποβαθμισμένη εξαιτίας ανθρωπογενών παρεμβάσεων.

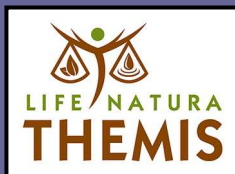
Πλανητέρο – Πηγές Αροανίου ποταμού / Ιδιωτικό Δάσος

- Η ευρύτερη έκταση, εντός της οποίας ευρίσκεται και το ιδιωτικό δάσος, έχει χαρακτηριστεί ως **Εθνικό Πάρκο Χελμού – Βουραϊκού** με την ΚΥΑ 40390/2009.
- Η περιοχή αποτελεί, επίσης, **γεώτοπο** και έχει ενταχθεί στο *Ευρωπαϊκό και Παγκόσμιο Δίκτυο Γεωπάρκων* υπό την αιγίδα της *UNESCO*.

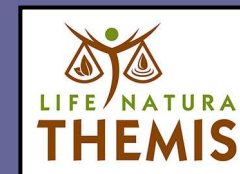
Πλανητέρο – Πηγές Αροανίου ποταμού

- ✓ Εξετάστηκε η νομιμότητα οικοδομικής άδειας ανέγερσης πέντε κτιρίων εστίασης και αναψυχής, σε ιδιωτική δασική έκταση, στη θέση Μαυρονέρι της περιοχής «Πλανητέρο» Καλαβρύτων.
- ✓ Στο συγκεκριμένο δάσος πλατάνων, είχαν εγκριθεί, με εισηγήσεις του αρμόδιου Δασαρχείου, άδειες επέμβασης ήδη από το 1989 για τουριστική αξιοποίηση και το 1992 για εγκατάσταση και λειτουργία μονάδας εκτροφής πέστροφας.

Πλανητέρο – Πηγές Αροανίου ποταμού

- ✓ Ο ΣΤΠ διαπίστωσε ότι δεν είχαν τηρηθεί οι απαιτούμενες διαδικασίες πριν την έκδοση της οικοδομικής άδειας.
- ✓ Το Τμήμα Πολεοδομικών Εφαρμογών Καλαβρύτων ανακάλεσε τη συγκεκριμένη οικοδομική άδεια, λόγω υποβολής ανακριβούς τοπογραφικού διαγράμματος, μη χορήγησης απαιτούμενων εγκρίσεων επέμβασης από το Δασαρχείο Καλαβρύτων και μη οριοθέτησης του Αροανίου ποταμού, στην επίμαχη θέση.
- ✓ Το Δασαρχείο Καλαβρύτων πρότεινε την κήρυξη των εκτάσεων ως αναδασωτέων και αποκατάσταση του περιβάλλοντος βάσει κατάλληλης μελέτης.

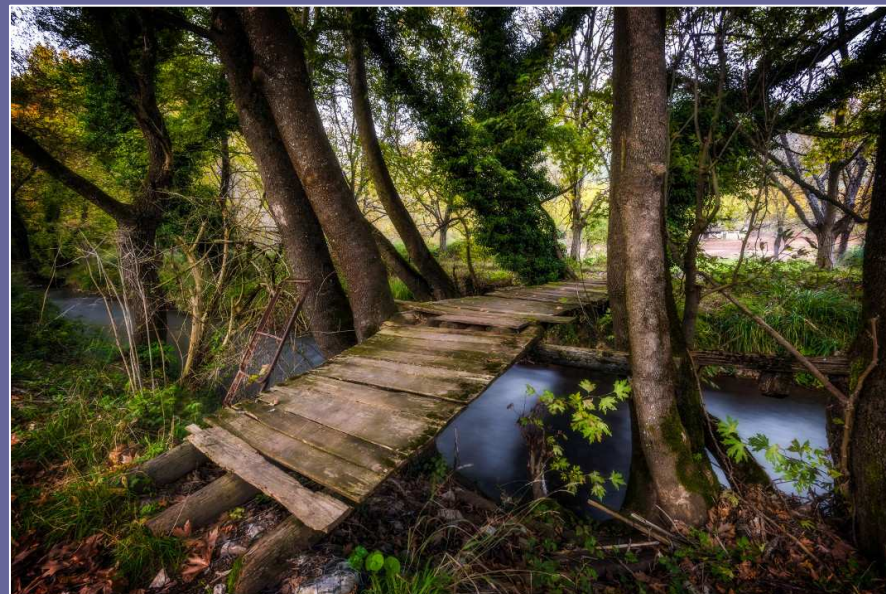
Πλανητέρο – Πηγές Αροανίου ποταμού

- ✓ Ο Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, κατόπιν εισήγησης του Δασαρχείου Καλαβρύτων, ανακάλεσε τις δύο εγκρίσεις επέμβασης, που είχαν χορηγηθεί από τα αρμόδια όργανα, λόγω παραβίασης των σχετικών περιβαλλοντικών όρων και επιπρόσθετα, λόγω εγκατάλειψης και μη λειτουργίας των κτιριακών εγκαταστάσεων.
- ✓ Η Δ/ση Περιβάλλοντος & Χωρικού Σχεδιασμού της Περιφέρειας Δυτ. Ελλάδος, κάλεσε τον Δήμο Καλαβρύτων να προβεί σε οριοθέτηση του Αροανίου ποταμού και σε εκπόνηση Σχεδίου Διαχείρισης του συνόλου της προστατευόμενης περιοχής.

Πλανητέρο – Πηγές Αροανίου ποταμού

Ο ΣΤΠ, εκτός από τις συστάσεις για την τήρηση των νόμιμων διαδικασιών και την ανάκληση των παράνομων διοικητικών πράξεων, εστίασε τη διαμεσολάβηση στην αποκατάσταση της έκτασης, μέσω κατάλληλων μελετών από τις αρμόδιες υπηρεσίες και στην ανάγκη οριοθέτησης της κοίτης του Αροανίου ποταμού.

Σπήλαιο Ιαματικών Πηγών Καϊάφα

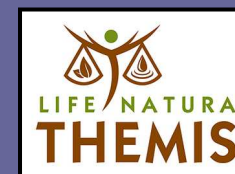

- Στο σπήλαιο φιλοξενείται μεγάλος αριθμός προστατευόμενων ειδών χειροπτέρων, ενώ η ευρύτερη περιοχή εντάσσεται στις περιοχές του δικτύου Natura και έχει χαρακτηριστεί ως ΤΙΦΚ. Το σπήλαιο εντός του οποίου εντοπίζεται και ο ιαματικός πόρος, βρίσκεται εντός κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου και είναι χαρακτηρισμένο ως αρχαίο μνημείο.
- Η υπόθεση εισήχθη λόγω της παράνομης περίφραξης των Ιαματικών Λουτρών Σπηλαίου Καϊάφα που διαχειρίζεται η ΕΤΑΔ ΑΕ. Η περίφραξη τοποθετήθηκε για την ασφάλεια του κοινού, λόγω καταπτώσεων βράχων μετά τις πυρκαγιές του 2007.

Σπήλαιο Ιαματικών Πηγών Καϊάφα

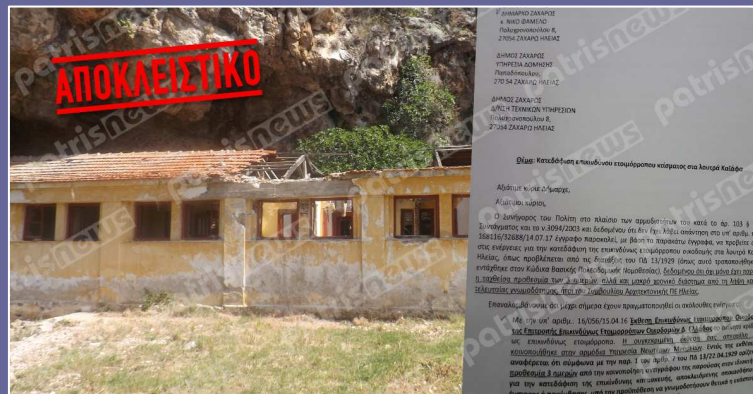
Ο Συνήγορος του Πολίτη:

- ✓ Διαπίστωσε εκτεταμένες ζημιές στο σπήλαιο, στο πρανές, αλλά και στις εγκαταστάσεις των ιαματικών λουτρών, κατόπιν 2 αυτοψιών.
- ✓ Απέστειλε απόψεις προς τον αρμόδιο Υπουργό σχετικά με το σχέδιο ΠΔ περί χαρακτηρισμού της ευρύτερης περιοχής ως Περιοχής Προστασίας της Φύσης, αφενός για τα ζητήματα οριοθέτησης του αιγιαλού, αλλά και προκειμένου να προβλέπονται οι εργασίες συντήρησης και ανάδειξης του σπηλαίου, μόνο κατόπιν έγκρισης της αρμόδιας Εφορείας του ΥΠΠΟΑ.
- ✓ Ζήτησε μετρήσεις του μικροβιολογικού φορτίου των υδάτων, τα οποία βρέθηκαν ακατάλληλα για χρήση.
- ✓ Τηρήθηκε η διαδικασία περί αυθαιρέτων κατασκευών από την αρμόδια Πολεοδομία.

Σπήλαιο Ιαματικών Πηγών Καϊάφα

- ✓ Μετά τη σύσταση κλιμακίου ΚΕΠΠΕ επιβλήθηκαν τα αναλογούντα πρόστιμα στην ΕΤΑΔ τόσο για την παράνομη περιφραγή όσο και για την ακαταλληλότητα των υδάτων.
- ✓ Πραγματοποιήθηκε οριοθέτηση του αιγιαλού της λιμνοθάλασσας.
- ✓ Μετά από σχετική πρόσκληση του Υπουργείου Οικονομίας, οι εργασίες συντήρησης του σπηλαίου εντάχθηκαν στο ΕΠΑΝΕΚ.
- ✓ Κρίθηκε ως επικινδύνως ετοιμόρροπο το τμήμα των λουτρών που είχε καταρρεύσει και οι διαδικασίες βρίσκονται σε εξέλιξη.

Δηλητηριασμένα Δολώματα

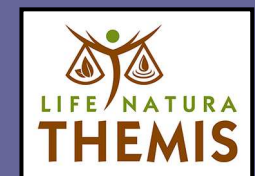
Ο Συνήγορος του Πολίτη,
εξέτασε αναφορά
περιβαλλοντικών οργανώσεων,
σχετικά με την παράλειψη
αποτελεσματικής προστασίας
της άγριας ζωής από την
παράνομη χρήση
δηλητηριασμένων δολωμάτων.

Η καταγγελία υπεβλήθη επ'
αφορμή της μαζικής
δηλητηρίασης αρπακτικών
πουλιών στα στενά του Νέστου
τον Φεβρουάριο του 2012.

Δηλητηριασμένα Δολώματα

- Επ' αφορμής του ανωτέρω περιστατικού με βάση το οποίο η υπόθεση διερευνήθηκε από τον ΣΤΠ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζήτησε στοιχεία από τους αρμόδιους φορείς αναφορικά με την υπόθεση EU-PILOT 3601/2012 - «Δηλητηρίαση Άγριων Πτηνών στην περιοχή του Νέστου».
- Δεδομένου ότι κρίθηκε ότι δεν έχουν ληφθεί μέτρα για την εξασφάλιση της πλήρους συμμόρφωσης με το δίκαιο της ΕΕ, η Επιτροπή απέστειλε αιτιολογημένη γνώμη. Έτσι, εάν οι Ελληνικές Αρχές δεν λάμβαναν μέτρα εντός 2 μηνών, θα πραγματοποιούνταν παραπομπή της υπόθεσης στο Δικαστήριο της ΕΕ.

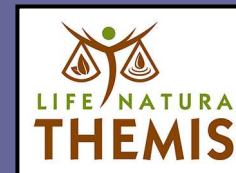
Δηλητηριασμένα Δολώματα

- ❖ Ο Συνήγορος του Πολίτη, στοχεύοντας στη συνολικότερη επίλυση του ζητήματος, ερεύνησε το νομικό καθεστώς που διέπει τη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων σε συνδυασμό με εκείνο που διέπει την προστασία της άγριας πανίδας και συμμετείχε σε τρεις συσκέψεις μεταξύ περιβαλλοντικών οργανώσεων και αρμοδίων διοικητικών φορέων. Επίσης, η Ανεξάρτητη Αρχή απέστειλε έγγραφες προτάσεις προς τα 2 αρμόδια υπουργεία, ζητώντας την άμεση αντιμετώπιση του θέματος με τη λήψη κατάλληλων μέτρων.
- ❖ Η Ανεξάρτητη Αρχή συνέταξε, τον Νοέμβριο του 2016, πόρισμα:
«Θανάτωση άγριων ζώων από την παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων»

<https://www.synigoros.gr/resources/docs/170124-porisma.pdf>

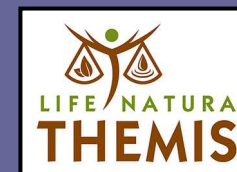
Δηλητηριασμένα Δολώματα

- ✓ Κρίθηκε ότι απαιτείται η δημιουργία ολοκληρωμένου προγράμματος δράσης, πλαισιωμένου με τον κατάλληλο θεσμικό τύπο, ώστε όλες οι υπηρεσίες, συνεργαζόμενες ομαλά, να δρουν βάσει συγκεκριμένων πρωτοκόλλων και ξεκάθαρων αρμοδιοτήτων.
- ✓ Λόγω της ιδιαιτερότητας του αντικειμένου και της αναγκαιότητας εφαρμογής διαχειριστικών μέτρων που καταλαμβάνουν ένα ευρύ αντικείμενο (φύλαξη υπαίθρου, προληπτικά μέτρα, ενημερωτικές εκστρατείες, περισυλλογή του ζώου, αποστολή του ζώου για τοξικολογικό έλεγχο, διαχείριση του νεκρού ατόμου, σύννομη χρήση φυτοφαρμάκων κλπ) απαιτούνται οριζόντιες προβλέψεις για όλη την επικράτεια και όχι τομεακές ρυθμίσεις.

Δηλητηριασμένα Δολώματα

- ✓ Οι Δασικές Υπηρεσίες είναι αρμόδιες τόσο για τη δίωξη των αδικημάτων που σχετίζονται με την παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων όσο και με τη φύλαξη των εκτάσεων, στις οποίες λαμβάνουν χώρα οι εν λόγω ενέργειες.
- ✓ Η Δ/νση Διαχείρισης Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος (Τμήμα Διαχείρισης Άγριας Ζωής και Θήρας) του ΥΠΕΝ ενεργοποιήθηκε προκειμένου να περιοριστεί το φαινόμενο παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων. Ωστόσο, μέχρι σήμερα δεν έχουν υλοποιηθεί τα προτεινόμενα σχέδια ενημερωτικής δράσης και δεν προκύπτει να έχουν αποδώσει σε ικανοποιητικό βαθμό οι προσπάθειες για την αποδοτικότερη λειτουργία των Δασικών Υπηρεσιών.
- ✓ Η Δ/νση Προστασίας Βιοποικιλότητας, έκρινε ότι υπάρχει πλήρες εθνικό νομικό πλαίσιο. Εντούτοις, με το πρόγραμμα «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την καταπολέμηση της χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων» ενημέρωσε την Αρχή ότι θα υπάρξει αξιολόγηση και επανεκτίμηση του συνόλου του εθνικού πλαισίου.

Δηλητηριασμένα Δολώματα

- ✓ Η διαχείριση των πτωμάτων άγριων ζώων που υπήρξαν θύματα δηλητηριασμένων δολωμάτων δεν προβλέπεται από τις διατάξεις του Κανονισμού 1069/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με αποτέλεσμα να μην έχει περιληφθεί στους στόχους του Εθνικού Προγράμματος Συλλογής και Διαχείρισης Νεκρών Ζώων.
- ✓ Η επανεμφάνιση κρουσμάτων λύσσας και η ενεργοποίηση όλων των μηχανισμών για τον περιορισμό της καθορίζουν όλες τις πολιτικές δράσης γύρω από το θέμα. Από τις δεσμευτικές διατάξεις περί διαχείρισης λυσσύποπτων ζώων και από τις οδηγίες που συντάχθηκαν από το ΥΠΑΑΤ για τη διαχείριση των δηλητηριασμένων δολωμάτων, η Αρχή θεωρεί ότι πλέον καθίσταται σαφές ότι η συλλογή και μελέτη των πτωμάτων, άγριων ή μη ζώων, πρέπει να γίνεται βάση ενιαίου θεσμικού πλαισίου, ως προς τις διοικητικές αρμοδιότητες.
- ✓ Οι κτηνιατρικές υπηρεσίες των Περιφερειών θα ήταν οι πλέον αρμόδιες να αναλάβουν το μεγαλύτερο τμήμα του έργου αυτού, καθώς μόνο ο κτηνίατρος μπορεί να διαπιστώσει με ασφάλεια την αιτία θανάτου.

Δηλητηριασμένα Δολώματα

- ✓ Με τροποποίηση του αρθρ. 19 της ΚΥΑ 8197/90920/05.03.13 (με της ΚΥΑ 6669/79087/2015) προβλέφθηκαν οι διαδικασίες ενημέρωσης του κοινού για τα δηλητηριασμένα δολώματα με φυτοπροστατευτικά προϊόντα και η αντιμετώπισή τους. Περαιτέρω εκδόθηκαν Οδηγίες για Πρώτες Βοήθειες σε ζώα με δηλητηρίαση από γεωργικά φάρμακα και Οδηγίες Διαχείρισης των δηλητηριασμένων δολωμάτων (2014).
- ✓ Έναρξη λειτουργίας της ηλεκτρονικής συνταγογράφησης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων, η οποία είχε ανασταλεί και ξαναξεκίνησε τη λειτουργία στις 18.09.17.

Δηλητηριασμένα Δολώματα

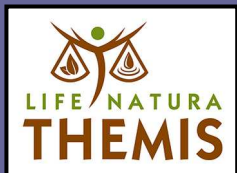

- ✓ Σχετικά με τα ζητήματα της αποζημίωσης του φυτικού και ζωικού κεφαλαίου από τις ζημίες που προξενούν τα άγρια ζώα δεν προκύπτει να πραγματοποιηθήκε καμία βελτίωση στις προβλέψεις των σχετικών διοικητικών πράξεων του ΕΛΓΑ.
- ✓ Δεδομένης της ιδιαιτερότητας του θέματος η Αρχή εκτίμησε ότι ο ΕΛΓΑ θα έπρεπε να είχε εξετάσει σε διαφορετική βάση τα ζητήματα που τίθενται, εφόσον ήδη από την υφιστάμενη νομοθεσία βρίσκονται σε ισχύ σχετικές προβλέψεις για αποζημίωση ζημιών από άγρια ζώα και για θέσπιση μέτρων ενεργητικής προστασίας.

Συμπερασματικά ...

Κάθε υπόθεση εξετάζεται τόσο ως προς τη νομιμότητα των διοικητικών ενεργειών όσο και ως προς τη ύπαρξη ικανού και σαφούς θεσμικού πλαισίου εντός του οποίου δύναται να λειτουργήσει αποτελεσματικά η διοίκηση.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας!

